

8. Указ Президента України «Про Національну стратегію сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2021–2026 роки». Офіційний портал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/487/2021#Text>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-444-6-27>

Горбата Л. П.,
доктор філософії (PhD),
доцент кафедри публічного управління та адміністрування
Національного авіаційного університету
м. Київ, Україна

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ СТАЛОГО ПРОСТОРОВОГО РОЗВИТКУ НА РІВНІ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Відповідно до Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо першочергових заходів реформування сфери містобудівної діяльності» [2] з 1 січня 2025 року набирає чинності вимога до територіальних громад мати Програму комплексного відновлення території територіальної громади (її частини), що є і містобудівною документацією на місцевому рівні, і документацією із землеустрою. Вона охоплює територію громади та не має терміну дії, проте є дуже гнучкою, зміни можна вносити щороку.

Якщо говорити про європейську урбаністику, то сталий просторовий розвиток є динамічним процесом забезпечення ефективної взаємодії та зміни зосередження функцій економічних, інноваційних, соціальних, екологічних, інформаційних елементів (підсистем) простору життєдіяльності населення для повного та доступного для всіх верств нинішнього та майбутнього поколінь населення задоволення їхніх різноманітних потреб [1, с. 143].

У Керівних принципах сталого просторового розвитку Європейського континенту визначено такі чотири виміри територіальної сталості: економічна, соціальна, екологічна та культурна. Враховуючи те, що багато процесів є викликом для самодостатності та забезпечення стійкості територіальних громад, політика сталого розвитку територіальних громад має враховувати виконання численних завдань, наприклад, зниження рівня нестабільності, оптимізація багаточентричного прогресу, проведення заходів з розвитку депресивних територій, підвищення ефективності транспортних сполучень та енергетичних мереж, уникнення або зменшення можливих ризиків

природних стихій, збереження природного та рукотворного середовища, сприяння екологічних способів господарювання в сільському та лісовому господарстві, охорона культурних здобутків минулого, залучення інвестицій, сприяння розвитку міських та сільських громад, активізація громадськості щодо реалізації нових підходів територіального розвитку [3, с. 122].

Так історично склалося, що окремі територіальні громади розробляли низку планувальних та стратегічних документів. Проте вони не узгоджувалися між собою та мали формальний характер.

З огляду на вищевикладене, якісна містобудівна документація зрештою означатиме збільшення надходжень до місцевих бюджетів територіальних громад, що є вагомою перевагою для органів місцевого самоврядування. План просторового розвитку громади – це інструмент для розумного управління наявними ресурсами, який допоможе максимально розкрити потенціал кожної окремої території та забезпечити її сталий розвиток.

Для створення конкретної стратегії розвитку території, яка максимально орієнтується на потреби населення, вкрай необхідним і важливим є розроблення комплексного плану просторового сталого розвитку.

Якщо говорити про стійкість, то це здатність територіальних громад реагувати на безпекові виклики та досягати сталої діяльності та розвитку шляхом зменшення зовнішніх і внутрішніх впливів. Стійкість – це можливість протидіяти зовнішнім і внутрішнім загрозам та адаптуватися до трансформацій безпекового середовища, здатність швидко відновлюватися після кризи та надалі підтримувати сталий розвиток [4, с. 64].

Реалізуючи інструмент управління територією – комплексний план просторового розвитку території, територіальні громади отримують низку перспектив, а саме:

– Незалежно від зміни влади через кожні 5 років, громада отримує можливості довгострокового розвитку. Комплексний план гарантує сталість поступу громади за затвердженням напрямом. І члени громади, долучившись на початковому етапі до укладення плану, можуть бути впевнені, що їх бачення втілилося в документації та в містобудівній практиці.

– Комплексний план сприяє збалансуванню соціального, економічного, екологічного сталого розвитку громади. Він передбачає конкретне розмежування зон: житлової, промислової, рекреаційної, виокремлюючи зону забудови. Комплексний план також не дасть, наприклад, планувати житлову забудову з порушеннями норм.

– Інтереси усіх членів громади – пріоритет. Інколи керівництво підприємства, яке діє на території громади, чи й весь його колектив може виходити з власних інтересів, плануючи ті чи інші заходи,

а інтереси інших мешканців часто не беруть до уваги або ж користуються відсутністю поінформованості населення. Громадські слухання нерідко відбуваються суто формально. І громада намагається протестувати, коли будівництво вже почалося. А Комплексний план дає можливість виявити просування поза планом шкідливого для громади рішення.

– Збереження екології – важливе питання діяльності будь-якої громади. Іноді міська рада схвалює будівництво на території заповідного фонду. На жаль, часто межі природно-заповідного фонду України не встановлені та не внесені до державного земельного кадастру. Комплексний план дає можливість виправити це: не лише здійснити інвентаризацію усіх наявних ресурсів (корисних копалин, лісів тощо), а й внести їх до кадастру. А завдяки зонуванию на території, приміром, для рекреації збудують санаторій чи профілакторій, а не ферму чи мийку для автомобілів. Все це і є екологічна безпека.

– Комплексний план сприяє економії бюджету. Якщо потрібно звести будинок на прилеглий ділянці, то не розроблятимуть додатково документи із землеустрою щодо зміни цільового призначення землі і детальні плани території, як це закріплено в чинному законодавстві. Необхідно буде лише написати заяву в орган місцевого самоврядування та отримати безкоштовний витяг з кадастру.

Отже, нерівномірний розвиток різних територій; природоохоронні питання; соціальна несправедливість; недостатня участь громадян – ці та інші аспекти вимагають уваги та комплексних підходів для забезпечення сталого просторового розвитку на рівні територіальних громад.

Список використаних джерел:

1. Павліха Н. В., Копач І. В. Європейська інтеграція інтересів щодо досягнення перспектив сталого просторового розвитку. Європейська інтеграція: досвід Польщі та України : кол. моногр. Луцьк – Люблін : «Drukarnia Kolor Lublin», 2013. С. 14.

2. Про внесення змін до деяких законів України щодо першочергових заходів реформування сфери містобудівної діяльності : Закон України 2254-ІХ від 12.05.2022.

3. Регіональний розвиток та просторове планування територій: досвід України та інших держав-членів Ради Європи. В. С. Куйбіда, В. А. Негода, В. В. Толкованов. Київ : Видавництво «Крамар», 2009. 170 с.

4. Територіальні громади: механізми забезпечення стійкості : монографія / Грищенко І. М., Горбата Л. П. Київ, НУБіП України, 2024, 345 с. ISBN 978-617-8368-16-6 URL: <https://dglb.nubip.edu.ua/items/22dfbd9c-3afc-43d1-866c-b13b8cfb1626>